

Cançons (i contes) del Món

Rah-mon Roma

Guia didàctica

Cicles Mitjà i Superior de Primària

Jove Espectacle

www.jovespectacle.cat/escoles

jovespectacle@gmail.com

609313501

CaNÇONS (i cONTeS) dEL Món

RAH-MON ROMA

Espectacle d'animació i contes amb repertori del món mundial

DOSSIER, GUIA DIDÀCTICA I ACTIVITATS

Presentació

La Festa no ha deixat mai de ser-ho, en qualsevol racó del nostre planeta. Totes les cultures utilitzen, entre d'altres, l'element de la cançó, la dansa i, especialment, el conte per a celebrar-la. Aquest espectacle us proposa un viatge col·lectiu intercultural, amb el que descobrirem algunes maneres de passar-nos-ho bé tal com canta la mainada arreu del món. Tanmateix, serà un viatge amb molt de suc. Suc amargant, dolç, picant i salat alhora, espès i fi, fred i calent.

Presentarem, també, alguns instruments musicals que ens acompanyaran en aquest viatge i que han vingut dels racons més recòndits de la terra. Tot plegat, ens demostrarà que la gent d'arreu del món té moltes coses en comú, i que podem enriquir-nos mútuament d'aquesta saviesa. Esteu preparats pel viatge?

En aquest espectacle, hi poden haver també propostes més acotades:

- Proposta especial emmarcada en la celebració del Dia Universal dels Drets dels Infants (20 de novembre).
- Proposta especial emmarcada en el DENIP, Dia escolar de la no violència i la Pau (30 de gener).
- Cançons i contes de l'Àfrica (o de l'Àfrica de l'Oest)
- Cançons i contes de la Mediterrània
- Mainada Malgasy
- Guatemala, el país de l'eterna primavera
- ...fins i tot amb temps podem preparar la teva proposta específica!

Però qui és en Rah-mon?

Va començar a carregar-se la guitarra a l'esquena a una edat molt tendra, i es va entestar a trepitjar els escenaris a voltants del 1984. Al 1990 va esdevenir cantant animador infantil i rondallaire professional. Des de llavors, se n'ha fet un fart —unes 5.000 actuacions—, i mai no se n'ha cansat. Lluita aferrissadament per establir una comunicació directa i honesta amb el públic, sense oblidar-se d'oferir el que li toca: un espectacle polit, seriós i lúdic alhora, amb qualitat musical i pedagògica, atractiu i dinàmic, tendre i esbojarrat. Volta per escoles, esplais, pobles, viles, entitats, grups de joves... encomanant les ganes de cantar, ballar i participar de la festa. Al llarg d'aquests anys ha conegut moltíssima gent, amb qui ha après infinitat de maneres de fer festa, totes amb el nexa comú de la música, el ball i el conte.

Formats

Podeu contractar l'espectacle en tres formats:

- Amb en **Rah-mon Roma** sol.
- En Duet, amb un músic adicional: l'**Oriol Cases**. Un bateria amb un bagatge d'alçada, amb qui ens transportem amb un segon als llocs més dispars del món.
- En Trio, amb el baixista **Carles Pérez**.

Fitxa tècnica

A l'aire lliure (un pati, un carrer, una plaça, una era...) on hi hagi lloc per a seure en terra i espai per a fer la ballaruga, us oferirem primordialment dansa i interactivitat, amb la proposta de la BALLARUCA D'ARREU DEL MÓN.

En espais interiors, us oferim una combinació de concert, cançons participatives i contes del món.

L'espectacle té una durada d'uns 60 minuts.

El nombre ideal recomanat de participants és d'unes dues-centes cinquanta persones, tot i que sovint ens programen per a més públic. Amb una bona previsió, podem portar més potència de so per a què no hi hagi cap problema. L'espectacle s'adapta perfectament als diferents cicles escolars, a Festes Majors, esplais...

Fitxa artística

Veü, guitarra, acordió diatònic, flautes... *djembé* i altres percussions:

Rah-mon Roma / Bateria i percussió: **Oriol Cases** / Baix: **Carles Pérez** / Disseny i il·lustració: **Cèl·lula, acció creativa**. Vestuari: **Werens (Ramon Puig)**.

Ens caldrà:

- Tarima d'un mínim de 3 x 4 m, o 6 x 4 m (en duet i trio), estable, neta i segura.
- Endoll *Shucko* 220 V a peu de tarima (3kW), amb presa de terra.
- Una hora per muntar el so i afinar els instruments.
- Il·luminació inclosa, si és necessària, sense càrrec adicional.

GUIA DIDÀCTICA

Presentació

Sóc en Rah-mon Roma, i us he de confessar que m'encanta viatjar, tant físicament, com amb les cançons i els contes que representen diferents cultures del món. En aquesta proposta, us presento un ampli recull de músiques, contes i danses que he après al llarg dels anys en els que he pogut viatjar arreu del planeta per via directa dels cantadors i contadors. Com que sóc un *lletraferit* i un *notaferit* he estat sempre un àvid lector i escoltador, i he pogut aprendre'n també dels molts reculls que hi ha sobre aquests materials musicals i rondallístics d'arreu del món.

Al llarg dels anys que m'he dedicat a aquest ofici de músic i rondallaire he preparat repertoris genèrics i reculls temàtics més acotats, tant en clau geogràfica, com en clau temàtica. Vosaltres decidiu la sessió d'entre les que us proposo, o, amb previsió i un xic de temps, us en preparo alguna més a la carta.

La sessió

La proposta de l'espectacle inclou diferents recursos. D'una banda, cançons representatives de diferents cultures, adaptades a les edats de l'auditori i amb la intenció de comunicar els continguts dels temes i provocar la participació de l'alumnat, sigui cantant, sigui mimant les cançons, sigui ballant, sigui mostrant les trames rondallístiques...

Per a què sigui més amena i didàctica, acostumo a repartir la sessió amb algunes cançons participatives, una o dues cançons que provoquin la reflexió en alguns aspectes ètics, humanístics o culturals, dos o tres contes (en les versions d'interior) i algunes danses. En les cançons i les danses, evidentment, descobrim conceptes de caire musical que ens reforcen l'aprenentatge d'aquest llenguatge comú arreu de les cultures del món. Aquest esbós esquemàtic varia segons la sessió triada, però a totes les sessions que us puc oferir s'hi reflecteixen les parts que us comentava.

Les Activitats

Us proposo tres activitats més o menys genèriques de la sessió. Es tracta d'una cançó, una dansa i un conte curt. Pel que fa a la cançó, n'he triat una originària de Mèxic. El seu títol és: D'ESOS CABALLOS. Us en deixo la lletra amb els crèdits i la partitura, així com un enllaç per a poder-la escoltar. Pel que fa a la dansa, n'he triat una d'italiana, IL MOSTO QUI. Pel que fa al conte, teniu una rondalla curta, que fins i tot és llegenda urbana: EL POBLE DE MÉS AMUNT

Activitat 1. Cançó

D'ESOS CABALLOS

Tradicional de Mèxic. Adaptació de Rah-mon Roma.

D'esos caballos marcando el compás
caminan, galopan y al paso se van.
De aquí para allá, de allá para aquí,
con mi caballito paseando me fuí. (2)

Andan al paso de aquí para allá
mirando, mirando para saludar.
De aquí para allá, de allá para aquí,
con mi caballito paseando me fuí. (2)

Con un trotecito que los lleva aquí y allá
andan muchas cuadras sin dejar de saludar
De aquí para allá, de allá para aquí,
con mi caballito paseando me fuí. (2)

Con un paso lento va de aquí para allá
Cansado de pasear galopa y sus saludos da.
De aquí para allá, de allá para aquí,
con mi caballito paseando me fuí. (2)

Galopa al galope, galopando aquí y allá
y mira galopante, saludando sin parar.
De aquí para allá, de allá para aquí,
con mi caballito paseando me fuí. (2)

Podreu escoltarla en una versió pròpia a l'enllaç:

<https://open.spotify.com/track/1kwrzh0a1EmRMNKkywpC42>

Si us interessés el CD digital, el trobareu a l'iTunes: **DE PASEO POR EL MUNDO**, Rah-mon Roma (*Temps Record*, 2012)

<https://itunes.apple.com/es/album/de-paseo-por-el-mundo/id534746367?l=ca>

D'ESOS CABALLOS

Tradicional de Mèxic. Adaptació de Rah-mon Roma.

$\text{♩} = 100$

Es tos ca ba llos mar can do el com pás, ca mi nan ga lo pan y al pa so se

6

van De a qui pa ra llá de a llá pa ra a qui con mi ca ba lli to pa sean do me fui.

11 $\text{♩} = 86$

An dan al pa so de a qui pa ra llá mi ran do mi ran do pa ra sa lu dar. De a

19

quí pa ra llá, de a llá pa ra a qui, con mi ca ba lli to pa sean do me fui.

27 $\text{♩} = 140$

Con un tro te ci to que los lle va a qui y a llá, an dan mu chas cua dras sin de jar de sa lu

34

dar. De a qui pa ra llá, de a llá pa ra a qui, con mi ca ba lli to pa sean do me fui.

43 $\text{♩} = 80$

Con un pa so len to va de a qui pa ra llá can sa do de pa sear ga lo pa y

49

su sa lu do da. De a qui pa ra llá, de a llá pa ra a qui, con mi ca ba lli to pa sean do me

54 $\text{♩} = 125$

fui. Ga lo pa al ga lo pe ga lo pan do a qui y a llá y mi ra ga lo

61

pan te sa lu dan do sin pa rar. De a qui pa ra llá, de a llá pa ra a ui con

68

mi ca ba lli to pa sean do me fui. De a qui pa ra llá de a

74

llá pa ra a qui con mi ca ba lli to pa sean do me fui.

Suggeriments de treball a D'ESOS CABALLOS

Treballem, en audició i en moviment, el ritme i/o pulsació de la tonada • Els compassos del tema • Treballem els ritmes amb instruments de percussió que tinguem a l'abast • Desgranem la partitura • Audició de peces relacionades amb el cavall (*La Cavalleria Rusticana*, per exemple)...

Imitem els diferents tipus de desplaçaments dels cavalls: el trot i el galop • Fixem-nos que aquests moviments són comuns en moltes danses tradicionals, tant catalanes, com d'arreu • Coordinem-nos en parelles per a caminar com els cavalls, amb les mateixes successions de passes • Observem el moviment de les quatre potes del cavall en cadascun dels desplaçaments • Treballem les successions, l'ordre de les quatre potes en el temps. Són diferents en cada tipus de desplaçament? • Seguim i interpretem la successió de les petjades del cavalls • Compareu els caminars amb d'altres animals de quatre potes...

Representacions artístiques dels cavalls, des de la prehistòria en l'art rupestre, fins a l'actualitat (art figuratiu, art modern, art contemporani, cubisme... Modigliani, Miró, Matisse, Dalí...)...

Diferents races de cavalls. Divisions segons el seu temperament (sang calenta, sang freda i sang càlida) i els usos (des dels de tir, fins als de muntura) • Usos dels cavalls en les feines de pagesia i ramaderia • La doma...

Activitat 2. Dansa

IL MOSTO QUI

Popular d'Itàlia. Adaptació de Rah-mon Roma
Tarantul·la siciliana

Il mosto qui, il mosto là é un baletto,
é un baletto per te e per me (bis).
Trai la, lara lara la, trai la, lara lara (bis).

Il mos-to qui, il mos-to là, è un ba-let-to, è un ba-let-to per
te e per me. Il mos-to me. Trai la, lara, lara, la.
Trai la, lara, la-ra. Trai la, (Il mos-to)

Fa una pila d'anys que m'acompanya aquesta cançó i el seu ball esbojarrat. Em vaig empescar un conte —també força esbojarrat— per explicar l'origen de la *tarantel·la* italiana, una història que ara explico per presentar la cançó a l'espectacle RÀDIO EUROPA.

Per ballar-la, situeu-vos en parelles encarats de dos en dos, amb els braços enlairats i les mans “tremolant” a l'alçada de la cara. Seguint el ritme de negres marcades successivament en grups de dos compassos:

|1—2—|1 2 3—|, farem els següents moviments.

- |1— Peu dret al davant
- 2— Peus junts
- |1 Peu dret al davant
- 2 Peu dret al costat dret
- 3 Peus junts
- |

Als següents dos compassos, ho alternem amb el peu esquerre i, així, successivament. A la part del *trai, la...* molinet en sentit horari, i a la repetició, en sentit contrahorari. Mantenint el patró rítmic de moviment, empesqueu-vos altres maneres de ballar i xalareu!

Podreu escoltar-la en una versió pròpia a l'enllaç:

<https://open.spotify.com/track/0AKkvVrYa0tonDGnsEJMOG>

Si us interessés el CD digital, el trobareu a l'iTunes: **RÀDIO EUROPA**, Rah-mon Roma i els Dials (*Temps Record*, 2014)

<https://itunes.apple.com/es/album/radio-europa-cancons-i-dances/id921718819?l=ca>

Suggeriments de treball a IL MOSTO QUI

Treballem amb l'audició i el moviment el ritme i/o pulsació de la dansa • Treballem els ritmes amb instruments de percussió que tinguem a l'abast • Desgranem la partitura • El compàs 6/8 és present a moltes danses; parlem-ne i investiguem-ne el perquè • Audició de diferents *tarentel·les*, com el tema *Tarentella*, d'*Italian social club*, que trobareu a: <https://open.spotify.com/artist/05TCFEjumGZHwHezCWNwK0> o, amb sonoritats més clàssiques, el tema *Tarentella*, de *Franz Liszt*, que podeu escoltar a: <https://open.spotify.com/track/2vMpi7kYSF55n5JT1jlu0e>. També, amb sonoritat més tradicional, la *Tarentella Delle Zitelle*, d'*Angelo Petsi & His Mandolin*, que trobareu a: <https://open.spotify.com/track/5j98Lyh7zI4AN5jJU6ySrd> i la *Tarentella de Montemaranò*, en un enregistrament en directe, extreta del CD *The Golden Age of Napolitan Songs*: <https://open.spotify.com/track/1Tw6XNZhKdVMSJ2ycVyTON> ...

Ballem la dansa segons la coreografia explicada • Creem noves coreografies, tant en parelles, com en grup • Transformem la dansa de parelles a una coreografia en rotllana...

Fem una recerca per investigar les manifestacions culturals a l'entorn de la *tarentel·la*. Us quedareu garratibats! • Hi ha infinitat de danses tradicionals en les moltes cultures del planeta. Comparem els caràcters i el rerefons cultural de la *tarentel·la* amb d'altres d'Europa. Us en poso quatre exemples i en podeu fer una recerca a internet: el *Hassàpikos* de Grècia, la *Bourrée* francesa, el *Kolo* de Macedònia i la *Sardana* catalana.

És bonic copsar les diferents sonoritats de les llengües. Us deixo tres adaptacions que he fet de la lletra italiana per a què les pogueu cantar en altres idiomes. Ben segur que a l'aula hi ha nens inenes originaris de diferents països; podeu adaptar la cançó a les seves llengües maternes.

Castellà

Con un pié aquí, y el otro aquí, un bailecito, un bailecito pa ti y pa mi
Trai la, lara lara la, trai la, lara lara (bis).

Català

Un peu aquí, i un altre allí per a fer la dansa, per a fer la dansa per a tu i per a mi.
Trai la, lara lara la, trai la, lara lara (bis).

Anglès

One step for you, one step for me, and I like dancing. I like dancing, and I like dance.
Trai la, lara lara la, trai la, lara lara (bis).

Activitat 3. Conte

EL POBLE DE MÉS AMUNT

Història de les anomenades "de llegenda urbana". Adaptació de Rah-mon Roma del conte escrit per Brian Patten a El Gegant de la història (Empúries Ed. Barcelona 2002).

Un home molt savi descansava assegut en un encreuament que quedava al mig de dos pobles. De sobte, un viatger se li va acostar i li va preguntar:

—Perdoni, ¿com és el poble de més amunt?

—¿Com era el poble d'on vé?

—Horrible, un poble horrible. La gent no era gens simpàtica, feien cara de pocs amics. Vaja, que eren uns estúpids. No m'hi vaig poder entendre mai!

—Doncs em temo que al poble de més amunt hi trobarà el mateix que al poble de més avall.

Uns minuts més tard, un altre viatger va arribar a l'encreuament. Venia del mateix poble que l'altre i també volia saber com era el poble de més amunt.

—Perdoni, ¿com és el poble de més amunt?

—Digui'm, ¿què li ha semblat el poble d'on vé? ¿Com era?

—Meravellós, un lloc fantàstic. He conegut una gent maquíssima i tothom ha estat molt agradable.

—Aleshores segur que també li agradarà el poble de més amunt... i tots, tots els llocs per on passi.

—Moltes gràcies!

—I que tingui bon viatge

Suggeriments de treball

Les actituds positiva *versus* negativa davant el món • Reflexionem sobre les nostres actituds • Acostumem a portar el somriure a la cara, o bé normalment fem cara de pomes agres?

Traslladem la trama i el llenguatge d'aquest conte a una realitat nostra més propera. Fixeu-vos en el llenguatge; tot i que és planer i entenedor, la nostra manera de parlar és força diferent. Perquè? • Estem acostumats a extreure dels contes valora i moralitats, sabeu per quin motiu? • Esteu d'acord amb el text que us adjunto del Dr Lluís Folch i Soler (catedràtic de Psicologia de la UB)? Parleu-ne.

El conte. Lluís Folch i Soler.

El conte és literatura, és per tant un art, i la seva primera finalitat és el goig estètic. El conte ha estat sempre parlat; els contes no s'han escrit fins molt cap ençà en la història, a excepció d'aquells que algun prior de monestir, rei o governant manava fixar per escrit a algun dels seus escriptors. El conte és un gènere literari general o universal, no específicament adreçat als infants. Hi ha reculls antics de contes molt clarament adreçats als adults, com els contes de *Les mil i una nits*, o els *Contes de Canterbury*, o el *Decameró*, per citar-ne alguns de famosos. Pensem que fins a l'arribada de l'era industrial, el ritme de vida familiar i professional, comercial i econòmic, i fins i tot el polític, estava molt condicionat per les estacions, per les hores de sol, pel fred i la calor, i que fora de les hores laborals la gent es reunia i parlava, explicava històries i contes. Els pagesos treballaven de sol a sol, certament, però un parell d'hores després de l'alba feien l'esmorzar, i dues hores després "el trago", una mica més enllà feien el dinar, amb el repòs corresponent i la sesta si s'esqueia. A la tarda es tornava a la feina amb un ritme més tranquil fins a l'hora de berenar, i després s'hi tornava fins a la posta de sol, que a l'hivern és molt aviat, i a cada parada es feia petar la xerrada. Als pobles i a les ciutats, a les cases i a les masies el ritme de vida no era pas gaire diferent, i en els moments de trobada es parlava. No hi havia ràdio ni televisió, ni diaris. La gent no sabia llegir ni escriure, i qui sabia un conte o una història tenia un tresor, i qui sabia una poesia o cantar una cançó ja era pràcticament un joglar.

Avui dia el conte és un gènere literari, potser només és una forma de narrativa, però és una forma concreta de narrativa que ha anat adquirint característiques pròpies per l'ús i per la tradició que li han donat personalitat i caràcter. Hi ha contes molt diversos que podem classificar de molt diverses maneres, tantes com criteris ens puguin convenir a cada moment, però el conte és una forma molt concreta de contar i amb trets de personalitat molt clars: el conte és narrativa oral breu, simbòlica i meravellosa.

Des dels seus orígens històrics més reculats el conte ha estat sempre una forma de narrativa oral emparentada amb el teatre. Com el teatre, el conte és la representació oral d'una acció dramàtica o còmica a un públic atent i emocionat que segueix encantat no solament el curs de la narració sinó també, i molt especialment, el to de veu i l'expressió corporal del rondallaire. El conte oral, el conte per ser explicat, sol prendre el nom de rondalla perquè el públic oient l'escolta en rotllana entorn del rondallaire, que explica, gesticula i gairebé canta el conte. Encara avui dia en molt llocs de l'Àfrica vella els contes són esdeveniments de gran importància social que en nits clares reuneixen tota la família, o tot el poble —homes, dones, xics i grans—, entorn d'una foguera, i un *griot* explica un conte que un col·laborador va representant, i també va fent preguntes al *griot* en un diàleg aclaridor dels punts que interessa que quedin clars, i tot això com a preparació del final, que sovint queda penjat, a fi que els oients puguin opinar sobre la millor manera d'acabar, o sobre la qualitat humana, ètica o moral de l'acció, o dels personatges.

Els contes tenen un argument amb una primera part de plantejament, una segona de conflicte, i una tercera de sortida del conflicte, i tot això mai no em passa a mi, ni ara, ni aquí. Sempre passa a un protagonista extraordinari, "fa molts i molts anys...", i el lloc és un país, un reialme o un entorn fantàstic o si més no molt i molt llunyà. Tot això perquè ningú no pugui ni sospitar que realment m'està passant a mi, ara i aquí. Hi ha, per tant, un desplaçament personal, en l'espai i en el temps.

El món dels contes no és el món de les fades, el món dels contes és el món del nen que es mou empès per unes forces vitals que ell no entén. Les fades són la matèria primera de la vida que corre amb ànsia a empènyer totes les formes d'activitat creativa i, sobretot, a participar de totes les emocions. Els contes de fades no expliquen mai històries de fades, expliquen històries de nens i de nenes. Les fades apareixen quan el conte les necessita per introduir l'element màgic. Les fades dels contes de fades són un recurs, mai no són les protagonistes del conte; la seva funció és ajudar la protagonista com les mares ho solen fer amb les seves filles.

La màgia és la força que permet fer coses extraordinàries i, sobretot, meravelloses. Meravella vol dir cosa que colpeix d'admiració per la seva bellesa, grandesa, etc. Els contes són narrativa breu d'acció, que de cop et deixen admirat: colpeixen d'admiració. El conte és narrativa breu d'acció màgica; el conte és narrativa breu d'acció admirable. La manera reina de produir admiració és la introducció de l'element màgic responsable dels desplaçament del protagonista d'una posició del món real a una altra posició del món real, mai al món màgic, i aquesta ajuda màgica la pot donar una fada, però també la pot donar un pare o una mare, o la pròpia maduració personal. Els nens i les nenes no saben què han de fer per fer-se grans, i el seu pensament màgic els fa imaginar les maneres més diverses d'arribar a adult masculí i a adult femení, a pare o a mare. Tots saben que hi arribaran. Els set cabrits no saben com sortiran de la panxa del llop; els tres porquets no saben com s'ho faran per escapar de la boca del llop; Hansel i Gretel no saben que trobaran una casa que es menja, i el noi que hereta *El gat amb botes* no sap el que el seu pare li ha deixat en herència.

El conte és literatura breu, fins i tot en podríem dir literatura comprimida, concentrada o condensada. Dóna molta informació amb poques imatges, en poc temps i en poc espai. Planteja una situació i la resol de la forma més breu i més sorprenent de totes les possibles, i conte explicat és conte acabat.

El conte de tradició oral, especialment el conte adreçat a infants, va per feina, és fonamentalment acció; el conte literari, en canvi, el conte escrit per ser llegit, s'acosta molt més a la llibertat genèrica de la literatura breu, és molt més lliure, més descriptiu que d'acció, i per això també és més llarg. Podríem dir que les característiques fonamentals dels contes són l'acció i la brevetat com a aspectes formals, i el simbolisme i la meravella com a contingut.

